

BİLGİSAYAR NEDİR ?

Geçen sayıdaki yazıyı çözebilmek (basım hataları nedeniyle) çivi yazısını çözmekten daha zor olacağı için o yazıyı yeniden yazıyorum.

Bilgisayarı açtığımızda ekranda bir yığın yazılar çıkar, kaybolur ve sonuçta sol üst köşede bir "C:\>" yazısı belirir demiştik.

Ancak Windows 95'ten sonra autoexec.bat dosyası o şekilde düzenlendiği için MS-DOS programı yerine Windows programı açılır ve siz bu işareti göremezsiniz. Ekranda bu işareti görebilmek için ya autoexec.bat dosyasında değişiklik yapmak ya da windows programında oturumu kapat bölümünde "bilgisayarı ms-dos kipinde başlat" seçeneğini tıklamak zorundasınız.

Eğer ekrana C:\> ya da windows gelmiyor ve "Enter new date" şeklinde bir mesaj çıkıyorsa autoexec.bat dosyanızda bir bozukluk vardır ya da bu dosyanız yoktur. Biliyorsanız bu dosyayı oluşturun bilmiyorsanız kurcalamayın.

Bu C:\> işareti MS-DOS programının işbaşında olduğuna gösterir. MS-DOS programı kullandığınız programlara çalışma ortamı yaratması bir yana, yazı yazma, harddiski düzenleme, program kopyalama, program silme, program sıkıştırma, virüs tarama gibi bir yığın işlevi olan bir programdır. MS-DOS komutlarına girmeden önce dosya ve dizin kavramları üzerinde duralım biraz.

Programlar çok sayıda dosyaların birleşmesinden oluşmuştur. Ayrıca programların içinde ayrı bir yerde tutulması gereken dosyaların bulunduğu alt-dizinler olabilir.

Örneğin Farmakom eczane programı çok sayıda dosyadan ve yine içinde bir yığın dosya olan FIP ve ECZANE3 gibi alt-dizinlerden oluşmuştur.

Dosyaların isimleri iki bölümden oluşur:

1- Dosyanın adı

2- Dosyanın uzantısı

Birinci bölüme en fazla sekiz karakter olmak üzere harf, rakam ve/veya özel işaretlerden oluşan bir isim verebiliriz. İkinci bölüm ise dosyanın özelliğine göre txt, doc, bat, sys, exe, com, bas, ını, dat... gibi uzantılar alır ve iki bölüm arasında nokta bulunur.

Örneğin recetel.dbf gibi.

Bilgisayarda yüklü bulunan yüzlerce dosyanın birbirine karışmaması ve birbirinin çalışmasını bozmaması için disk üzerinde dizinler (directory) oluşturularak programlar bu dizinlere yüklenir.

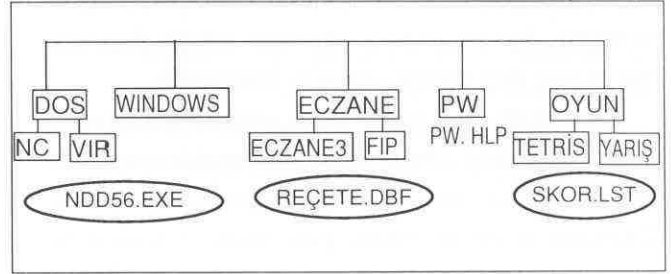
Ayrıca bir dizin içinde aynı isimde birden fazla dosya ve yine aynı isimde birden fazla alt-dizin olamaz.

Bu olayı, ortak programların yüklü olduğu bir ana cadde (Root) ve bu ana caddeye açılan ara sokaklar (dizinler (directoryler)) şeklinde düşünebilirsiniz.

Dizinlere en fazla sekiz karakter olmak üzere harf, rakam ve/veya özel işaretlerden oluşan ve içinde yüklü olan programı anımsatacak bir isim verebilirsiniz. Dizin isimlerinde uzantı kullanmaya gerek yoktur.

Eczane 3, windows, oyun gibi.

Örnek

□ Şekli dizin ve alt-dizinleri

○ Şekli ise dosyaları göstermektedir.

Elbette bu dizinlerin içleri dosyalarla doludur ancak şeklin karışmaması için birkaç dosya gösterdik.

Bunların yazılışı ise

C:\eczane\eczane3 ya da C:\oyun\tetris şeklindedir.

MD: Dizin oluşturmak için verilmesi gereken komuttur. Md "isim" şeklinde yazılır.

Örneğin:

Ekranda C:\>- varken **md oyun** yazılıp enter tuşuna basılırsa oyun adı altında bir dizin oluşturulmuş olur ve bütün oyun programları bu bölüme yüklenebilir.

CD: Dizinin içine girmek ya da dizinden çıkmak için verilmesi gereken komuttur. Dizinin içine girmek için cd "isim" şeklinde, dizinden geri çıkmak için cd.. şeklinde yazılır.

Örneğin:

Ekranda C:\>- varken Cd oyun yazılıp enter tuşuna basılırsa oyun isimli dizine girilmiş olur ve C:\> görüntüsü

C:\ oyun > şekline dönüşür. Bu şekilde "oyun" dizinin içindeyken cd.. yazılıp enter tuşuna basılırsa oyun dizinin den geri çıkmış olur.

Programlar genelde o programın yüklü olduğu dizinin içine girerek çalıştırılır. Örneğin oyun dizininin içinde bulunan Mario isimli oyun önce oyun daha sonra ise mario isimli dizinin içine girerek çalıştırılır.

RD: Dizinleri iptal etmek için kullanılan komuttur ve rd "isim" şeklinde yazılır. Ancak dizinlerin iptal edilebilmesi için içindeki dosyaların silinmiş (del *.* komutu ile) olması yani boş olması gerekir.

DIR: Bilgisayarda ya da bulunduğunuz bölümde yüklü olan programların ekranda listelenmesini sağlayan komuttur.

Örneğin:

Ekranda C:\>- varken dir yazılıp enter tuşuna basılırsa aşağıdaki yazılara benzer birtakım yazılar çıkar ekrana.

Volume in drive has no label

Volume serial number 1C4F-19E1 Directory of c:\

WINDOWS	<DIR>	02.02.98	02.17 p
ECZANE	<DIR>	15.02.98	10.28 a
PW	<DIR>	15.02.98	11.57 a
AUTOEXEC BAT	384	02.03.98	05.12 p
CONFIG SYS	122	17.03.98	10.01 a

5 file (s) 506 bytes
47.956.127 bytes free

Bu tabloya göre:

Volume in drive has no label

Volume serial number 1C4F-19E1

Directory of C:\

WONDOWS <DIR> 02.02.98 02:17 p

ECZANE <DIR> 15.02.98 10:28 a

PW <DIR> 15.02.98 11:57 a

Autoexec.bat 384 02.03.98 05: 12p

Config.sys 122 17.03.98 10:01 a

5 file(s) 506 byte

47.956.127 byt free

: Sürücünüzün isimsiz olduğunu belirtiyor.

: Bilgisayarın diskinin seri numarası.

: Bilgisayarın C: dizinine ait programların listesi.

: Diskin içinde Windows isimli bir dizin (ismin önünde <DIR> var) olduğunu ve bu dizinin 2 Şubat 1998 tarihinde öğleden sonra 2.17 de oluşturulduğunu belirtiyor.

: Eczane isimli bir dizin var ve bu dizin 15 Şubat 1998 tarihinde sabah 10.28'de oluşturulmuş.

: PW isimli bir dizin var ve bu dizin 15 Şubat 1998 tarihinde saat sabah 11.57'de oluşturulmuş.

: Diskte autoexec.bat isimli bir dosya (ismin önünde <dir> olmadığı için dosya) var. Bu dosya diskte 384 byte yer kaplıyor ve 2 Mart 1998 tarihinde saat öğleden sonra 5.12'de oluşturulmuş.

: Diskte config.sys isimli bir dosya var ve bu dosya 17 Mart 1998 tarihinde saat sabah 10.01'de oluşturulmuş.

: Listede 5 dosya ve dizin olduğunu, listedeki dosyaların (dizinlerin içindeki dosyalar hariç) disk üzerinde 506 byte yer kapladığını ifade ediyor.

: Diskte 47.956.127 byte (yaklaşık 47 megabyte) boş yer bulunduğunu ifade ediyor.

Dir komutuna bazı parametreler eklenerek birtakım özellikler kazandırılabilir.

DIR / P: Dir komutuyla listelenen satırların ekran boyundan (25 satır) uzun olması durumunda (ki genelde böyledir) liste ekrandan sonuna kadar akacak ve son 25 satır ekranda kalacaktır. Bu durumda ilk bölümlerde neler olduğunu görülemeyebilir. Bu olayı önlemek için Dir komutunun sonuna /p parametresi eklenir. Dir/p komutu ile listenin ilk 25 satırlık bölümü ekranda görüntülenir ve "Press any key to continue" mesajıyla siz bir tuşa basıncaya kadar bekler. Herhangi bir tuşa basılınca aynı mesajla bir sonraki bölüm ekrana gelir. Bu işlemi yarıda kesmek için "Ctrl" ve "C" tuşlarına birlikte basarak listenin geri kalan bölümlerinin ekranda görüntülenmesini iptal edebilirsiniz.

DIR/W: Bu komutla dosyaların oluşturulma tarihleri ve disk üzerindeki uzunlukları listelenmeden daha sade bir liste elde edersiniz. Dosya ve dizinlerin sadece isimleri; bir satıra birden fazla isim yazılarak görüntülenir.

DIR/O: Dir komutuyla dosya ve dizin isimleri disk üzerindeki sırasına göre yani oluşturulma tarihlerine göre listelenir. Bu komutla alfabetik bir liste elde edersiniz.

DIR/S: Dir komutu dizinlerin içindeki dosyaları listelemez. Bu komutla dizinlerin içlerindeki dosyaların da listelenmesini sağlayabilirsiniz.

DIR A*.*: Sadece ismi A ile başlayan dosya ve dizinlerin listelenmesini sağlayan komuttur.

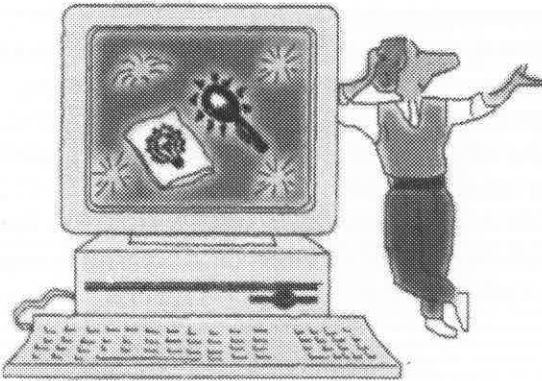
DIR *.exe: Sadece uzantısı Exe olan dosyaların listelenmesini sağlayan komuttur.

DIR E??K.*: Sadece ismi 4 karakterli E ile başlayıp K ile biten dosyaların listelenmesini sağlayan komuttur.

DIR A: A sürücüsüne takılı olan disketteki dosya ve dizinlerin listelenmesini sağlar.

DIR/?: Dir komutu ile ilgili açıklamalar görüntülenir. Bu parametrelerin birden fazlası birarada kullanılabilir. Örneğin

Dir *.exe/p, Dir/w/p

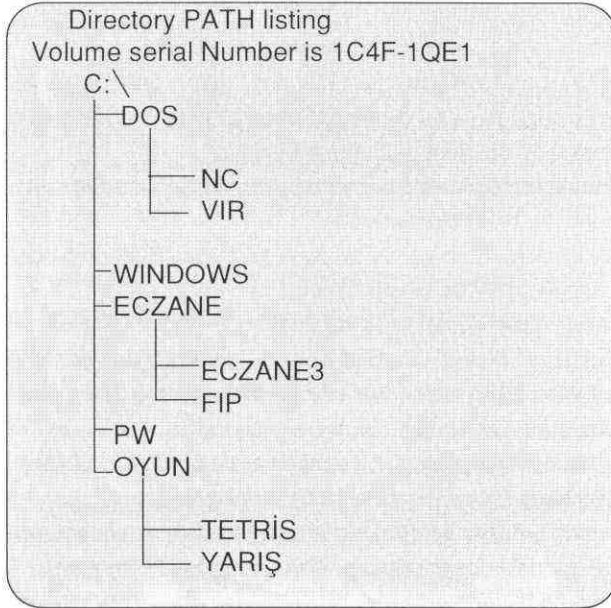
VER: MS-dos işletim sisteminin versiyon numarasını görüntülemek için kullanılan komuttur.

Ver yazılıp enter tuşuna basıldığında

MS-DOS version 6.22 şeklinde bir satır görüntülenir. İlk rakam ana versiyonu noktadan sonraki rakamlar ise ara versiyon numarasını gösterir.

TREE: Root dizinindeyken bu komutu kullanırsanız diskin dizin yapısını grafiksel bir liste halinde görüntülemiş olursunuz.

Örneğin yukardaki disk yapısı bu komutla aşağıdaki gibi görüntülenir.

Eğer bu komut Tree/F şeklinde kullanılırsa dosya isimleri de listelenir.

COPY: Bir yerden bir yere dosya kopyalamak için kullanılan komuttur.

Örneğin:

COPY C:\ECZANE RECETE.DAT A: Eczane dizininde bulunan recete.dat dosyasını A sürücüsünde takılı olan disketine kopyala.

COPY C:\ECZANE *.* A:\ECZ: Eczane dizinindeki bütün dosyaları A sürücüsünde takılı olan disketin ECZ dizinine kopyala (*.* bütün dosyalar anlamına gelmektedir. Bunun yerine aynı işi gören . işareti de kullanılabilir.

Eğer dosyanın kopyalanacağı yerde aynı isimli bir dosya varsa bu dosya silinir ve yerine kopyalamak istediğiniz dosya yüklenir.

COPY C:\DOS W??K.* \WINDOWS: Dos isimli dizindeki W ile başlayıp K ile biten ve 5 karakterli dosyaları windows dizinine kopyala.

Eğer kopyalanacak dosyaların bulunduğu bölümde ya da kopya yapılacak bölümde iseniz komut içinde bu bölümü yazmayabilirsiniz. Örneğin:

cd dos: dos dizinine gir

copy w*.* \windows: W ile başlayan dosyaları windows dizinine kopyala.

Copy komutuna bazı parametreler eklenerek komuta bir takım özellikler kazandırılabilir.

COPY/V: Kopyalanan her bilgi bilgisayar tarafından geri okunup aslı ile karşılaştırılır. Bu şekilde herhangi bir kopyalama hatası önlenmiş olur.

COPY/Y: Eğer dosyanın kopyalanacağı yerde aynı isimli bir dosya varsa bu dosya silinir ve yerine kopyalamak istediğiniz dosya yüklenir. Böylebir durumda DOS programınızın versiyonu 6.2 den büyükse bir mesaj ile uyarılırsınız. Bu uyarıyı istemiyorsanız bu komutu kullanabilirsiniz.

Copy komutuyla iki ayrı dosya birleştirilerek tek bir dosya elde edilebilir. Örneğin:

COPY YAZI1.DAT+YAZI2.DAT YAZI: Yazı1.dat ve yazı2.dat dosyaları birleştirilerek yazı isimli tek bir dosya elde edilir.

XCOPY: Copy komutu dosyalara bağlı alt-dizinleri kopyalamaz. Örneğin Copy C:\pw *.* a: komutuyla sadece pw dizininin içindeki dosyaları kopyalayabilirsiniz, ancak pw dizininin içinde alt-dizinler varsa bu alt-dizinlerdeki dosyalar kopyalanmayacaktır. Alt-dizinlerdeki dosyaların da kopyalanması isteniyorsa XCOPY komutu kullanılmalıdır. Aynı şekilde komuta bazı parametreleri eklenerek komuta bir takım özellikler kazandırılabilir.

XCOPY/D: (tarih): Sadece belirtilen tarihte ya da bu tarihten sonra değişikliğe uğramış dosyaların kopyalanmasını sağlar.

XCOPY/P: Herbir dosya kopyalanmadan önce kullanıcının uyarılarak onayının alınmasını sağlar.

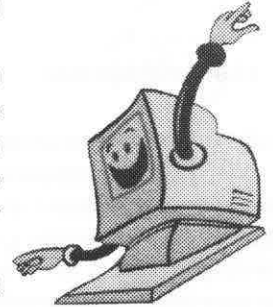
XCOPY/S: İçi boş olmayan dizin ve alt-dizinlerin birlikte kopyalanmasını sağlar. Bu seçenek kullanılmazsa sadece bir dizinin içerdiği dosyalar kopyalanır.

XCOPY/E: Dizinler boş olsa dahi kopyalanmasını sağlar ve /S parametresiyle birlikte kullanılır.

XCOPY/V: Dosyaların doğru biçimde kopyalanıp kopyalanmadığını denetlemek amacıyla kullanılan komuttur.

XCOPY/W: "Press any key begin copying file(s)" mesajıyla kopyalama işlemi başlamadan önce kullanıcının bir tuşa dokunmasını bekler.

XCOPY/Y: Kopya yapılacak ortamda aynı isimli bir dosya ile karşılaşıldığı zaman kullanıcının uyarılmamasını sağlar. Kullanıcının uyarılması isteniyorsa /-Y parametresi kullanılır.

Ecz. İbrahim ŞUMNU